

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**TÜRKİYE’ DE YAYGIN YENİ DİNİ HAREKETLER VE BUNLARA İLGİ DUYAN
GENÇLERE MANEVİ DESTEK REHBERLİK**

Hazırlayan
Gönül DAĞLI

DENİZLİ, 2023

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

TÜRKİYE' DE YAYGIN YENİ DİNİ HAREKETLER VE BUNLARA İLGİ DUYAN
GENÇLERE MANEVİ DESTEK REHBERLİK

Gönül DAĞLI

Danışman

Doç. Dr. İsmet EŞMELİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Manevi Destek ve Rehberlik Programı öğrencisi Gönül DAĞLI tarafından hazırlanan “ Türkiye’ de Yaygın Yeni Dinî Hareketler ve Bunlara İlgi Duyan Gençlere Manevi Destek Rehberlik” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. İsmet EŞMELİ
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun
..... /...../ 2023 tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Harun ABACI
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Gönül DAĞLI

ÖNSÖZ

Lisansüstü eğitimime başladığım dönemde YDH konusu dikkatimi çekti. Danışmanım Sayın Doç. Dr. İsmet Eşmeli' nin de yol göstermesi ile konumuzu belirledik. Çalışmalarım süresince ihtiyaç duyduğum konularda bana destek olan ve proje ödevimin gerek şekil gerekse içerik yönünden düzenlenmesinde yardımcı olan Sayın Arş. Gör. Yasin Bostan'a ve ders içeriğiyle bu konuyu seçmemde yol gösteren, kaynaklara ulaşma ve kullanma konularında tecrübesinden yararlandığım, bilgi birikiminden ziyadesiyle faydalandığım Doç. Dr. İsmet Eşmeli' ye teşekkürü borç bilirim.

Gönül DAĞLI

Denizli – 2023

ÖZET

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Proje Özeti

Projenin Başlığı: Türkiye’ de Yaygın Yeni Dinî Hareketler ve Bunlara İlgili Duyan Gençlere Manevi Destek Rehberlik	
Projeyi Hazırlayan: Gönül Dağlı	Danışmanı: Doç. Dr. İsmet EŞMELİ
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı: vi (ön kısım) + 24
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Programı: Manevi Destek ve Rehberlik
Yeni Dinî Hareketler (YDH) kavramı 1950’ li yıllardan sonra Batı dünyasında hayat bulan, geleneksel dinî anlayışlara karşı çıkan ve bireylere farklı bir yaşam tarzı sunan oluşumlar için kullanılmaktadır. En etkili sebepler hızlı değişim, modernleşme ve sekülerleşme olmakla birlikte çalışmamızda da açıkladığımız daha birçok nedenden dolayı bireylerde din algısı değişmiştir. “Gençlik Dinleri” ya da daha akademik bir tabirle “Yeni Dinî Hareketler” bu sürecin sonunda ortaya çıkmıştır. Tanımlama konusunda herkes tarafından kabul edilen tek bir tanım yapılamamıştır. Yeni Dinî Hareketler sosyal bilimciler tarafından farklı tiplere ve kategorilere ayrılmışlardır. YDH’ nin daha iyi anlaşılması için çalışmamızda tanımlama girişimlerine ve tipoloji denemelerine yer verilmiştir. Bu çalışmada dünya üzerinde yaygın olarak faaliyet gösteren YDH’ den Türkiye üzerinde çalışmalar yapanlar ele alınmıştır. Türkiye örneğinde müntesip olmayı seçen gençlerin bu oluşumlara dahil olma nedenlerine ve onların maneviyata olan bakış açılarına da değinilmiştir. Son bölümde ise gençlerin YDH’ nin ağlarına düşmemesi için maneviyatlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması önerilmiştir.	
Anahtar kelimeler: Yeni Dini Hareketler, Misyonerlik, Din, Gençlik, Maneviyat	

ABSTRACT

Pamukkale University Institute of Islamic Sciences

Abstract of Master Thesis

Title of the Project: Spiritual support and guidance for widespread new religious movements in Turkey and young people interested in them.	
Author: Gönül Dağlı	Supervisor: Doç. Dr. İsmet EŞMELİ
Date :	Nu. of pages: vi (pre text) + 24
Department: Philosophy and Religious Sciences	Subfield: Spiritual Support and Guidance
The concept of New Religious Movements (NRMs) is used to describe formations that emerged in the Western world after the 1950s, which oppose traditional religious understandings and offer individuals a different lifestyle. The most influential reasons for this change in individuals' perception of religion are rapid change, modernization, and secularization, as well as many other reasons that we have explained in our study. "Youth Religions" or, in a more academic term, "New Religious Movements" emerged at the end of this process. There is no single definition that is accepted by everyone regarding the identification. New Religious Movements have been divided into different types and categories by social scientists. In our study, attempts at identification and typology experiments have been included to better understand NRMs. This study focuses on those who have conducted research on NRMs in Turkey, which is widely active worldwide. The reasons why young people who choose to be affiliated with these formations in the Turkish context and their perspectives on spirituality have also been discussed. In the final section, it is recommended to carry out efforts to increase spirituality in order to prevent young people from falling into the networks of NRMs.	
Keywords: New Religious Movements, Missionary, Religion, Youth, Spirituality	

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	1
2. Araştırmanın Kaynakları, Yöntemi ve Literatür Kritiği	2
BİRİNCİ BÖLÜM	3
YENİ DİNİ HAREKETLER	3
1.1. YDH' yi Tanımlama Çalışmaları	3
1.2. YDH' nin Tipolojisi	5
1.3. YDH' nin Ortaya Çıkışı ve Nedenleri.....	5
1.4. YDH' nin Temel Karakteristik Özellikleri	8
1.4. Türkiye ve Yeni Dinî Hareketler.....	12
1.4.1. Doğu Kökenli Olan YDH	12
1.4.1.1. Reiki	12
1.4.1.2. Sahaja Yoga	13
1.4.1.3. Transandantal Meditasyon Tekniği (TM)	13
1.4.2. Batı Kökenli Olan YDH.....	14
1.4.2.1. Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı.....	14
1.4.2.2. Spiritualistler / Ruhçular	14
1.4.2.3. Yehova Şahitleri.....	15
İKİNCİ BÖLÜM	16
YENİ DİNİ HAREKETLER VE GENÇLER	16
2.1. Taraftar Kazanma Yöntemleri.....	16

2.2. YDH'e Üye Olan Gençlerin Manevi Destek ve Rehberlik Açısından Değerlendirilmesi.....	18
SONUÇ.....	21
KAYNAKÇA	23

KISALTMALAR

YDH	: Yeni Dini Hareketler
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
TV	: Televizyon
İSAM	: İslâm Araştırmaları Merkezi
TM	: Transandantal Meditasyon Tekniği
bk	: bakınız
s.	: Sayfa, Sayı
ts.	: tarih yok
bs.	: baskı, basım
c.	: cilt
çev.	: çeviren
ed.	: editör
a.mlf.	: aynı müellif

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Dünya üzerinde modernleşme ve sekülerleşmeyle birlikte girilen hızlı değişim döneminin neticesinde birçok yeni dinî oluşumlar meydana gelmiştir. Çalışmamızın konusu ise Türkiye üzerinde yaygın olarak faaliyet gösteren YDH ve bunlara ilgi duyan gençlerin manevi destek ve rehberlik açısından değerlendirilmesidir. Araştırma konusuyla bağlantılı olarak YDH' nin tanımına, kapsamına, ortaya çıkma sebeplerine ve genel özelliklerine de yer verilmiştir. Çalışmamızın kapsamı gereği Batı' da birçok taraftarı bulunan YDH konuya dahil edilmemiştir. Tüm bunlarla birlikte gençlerin ve genç yetişkinlerin YDH' ye meyletme sebepleri, hangi şekillerde bu organizasyonlara dâhil oldukları konuda işlenmiştir. Son bölümde ise gençleri manevi boşluğa sürükleyen inanç problemlerine ve tüm bunlara karşı alınabilecek önlemlere değinilmiştir.

YDH' ye farklı cinsiyet ve farklı mesleklerden insanlar katılmışsa da yaş grubu olarak genellikle gençler dâhil olmuştur. Gençlerin yoğun ilgileri bu hareketlere devingenlik kazandırmıştır.¹ Toplum, aile ve dinin baskısından bunalan gençleri özgürlüğüne kavuşturma iddiasıyla ortaya çıkan YDH aslında bireyleri maddi ve manevi olarak kendilerine bağımlı modern köleler yapmaktadır. Kendilerine sınırsız özgürlük vadedilerek dinî oluşumlara katılmış olan gençler belli bir zamandan sonra yaşadıkları maddi kayıpların yanında manevi ve hayatî kayıplar da yaşamaktadır.² Bizim de bu çalışmadaki amacımız YDH' ye taraftar olarak maddi, manevi ve hayatî kayıplara uğrayan gençlere ve eğitimcilere bu konularda bilgiler vermek, gençleri manevi destek ve rehberlik açısından değerlendirerek yol göstermektir.

---

¹ Vejdi Bilgin, *Din ve Toplum Din Sosyolojisine Giriş* (Beyan Yayınları, 2021), 216.

² A. Rafet Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Temel Karakteristikleri”, *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 45.

2. Araştırmanın Kaynakları, Yöntemi ve Literatür Kritiği

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında yararlanılan ana kaynak, editörlüğünü Süleyman Turan ve Faruk Sancar'ın yaptığı *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dinî Hareketler* kitabıdır. Kitapta alanında uzman olan kişiler tarafından yazılmış makaleler bulunmaktadır. Her bir makale bizlere YDH' nin farklı bir yönünü tanıtmış, bu olguyu anlama ve kavrama noktasındaki eksikleri gidermiştir. Kitabın son makalesinde ise yazar Süleyman Turan, Türk toplumuna özgü bir temeli bulunmasa bile YDH' lerle ilgili Türkiye'de yazılmış literatürü ve asıl çıkış yeri olan Batıdaki literatürü bazı temel başlıklar altında sıralamıştır.³ Bütün bu kaynaklar dışında -tezin sonundaki kaynakçada da görüleceği üzere- yer yer başvurulan kaynaklar da mevcuttur. Burada sadece en sık atıfta bulunulan kaynaklara yer verilmiştir.

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doküman- belge incelemesi tekniği ile kitaplar, tezler ve makaleler okunmuş ve bu çalışma ortaya konulmuştur.

---

³ bk. Süleyman Turan, “Yeni Dini Hareketlerle İlgili Türkiye’deki ve Batı’daki Literatür”, *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 387-459.

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ DİNİ HAREKETLER

İnsanlık için her türlü sınırın aşıldığı, her an her şeyin yaşanabileceği, olasılığın ve tercihlerin arttığı bir dönemi yaşıyoruz. Din olgusu günümüzde öyle bir hâl aldı ki, insanlar dini artık ihtiyaç değil de tercih meselesi olarak görüyor. İnanacağı kutsalını bile kendisi seçiyor. Kendi tercihini yaparken klasik dinlerin dışında ortaya birçok yeni dinî oluşumlar çıkmıştır.⁴

1.1. YDH' yi Tanımlama Çalışmaları

Günümüzde adını çok sık duymasak da ileride karşılaşma ihtimalimizin yüksek olduğu ve artık küresel bir olgu olarak karşımıza çıkan YDH' ler için genel geçer bir tanımlama yapmak mümkün değildir. Çünkü YDH' lerin karmaşık yapıları buna izin vermez. Bu durum onların anılırken de farklı isimler almalarına sebep olmuştur. Mesela *yeni dinler*, *sekt*, *kült*, *yeni dindarlık biçimleri*, *zararlı örgütler*, *yeni dinî hareketler* gibi kavramlarla anılmışlardır. Aslında bu kavramlardan her biri YDH' nin belli bir yönünü ön plana çıkarır.⁵

YDH kendisini daha çok Batı toplumlarında göstermiş, buradan dünyaya yayılmaya başlamıştır. Kaynağı Uzak Doğu dinleri olan hareketler bile öncelikle Batı dünyasında görülmüştür. Ancak sosyal hayatta dinî yapının güçlü olması nedeniyle İslam dünyasında bu tarz hareketler çok da sık görülmemiştir. Zaman ilerledikçe artan küreselleşme ve toplumsal normların zayıflamasıyla birlikte İslam dünyasında da sıkça görülür olmuştur.⁶

Sosyal hareketlerde yapılan tanımlamalar hangi açıdan yapılırsa yapılsın bu organizasyonları anlatmakta yetersiz kalırlar, her tanımlama çalışması aynı zamanda kendi bakış açısını da ortaya koymaktadır.⁷ Yine de YDH' yi tanımlama çalışmalarını iki kategoride değerlendirmek mümkündür. Birincisi teolojik tanımlamada bu

---

⁴ Adnan Bülent Baloğlu, “Yeni Dini Hareketler ve Şiddet”, *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (Okur Akademi, 2018), 322.

⁵ Mehmet Ali Kirman, “Yeni Dini Hareketler: Tanım ve Kapsam”, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 14.

⁶ Bilgin, *Din ve Toplum*, 212.

⁷ Avni Lala, *Dinî-Sosyal Hareketlerin Sosyolojik Tahليلinde İşlevselci Yaklaşım* (Bursa Uludağ Üniversitesi, Thesis, 2010) ((TDV İslâm Araştırmaları Merkezi)), VIII, 108 y./49.

organizasyonlara inanç eksenli bir bakış vardır. Din adamları olumsuz yönlerine bakarak eleştirel bir tanımlama yapmışlardır. YDH' de bulunan gizlilik, dolandırıcılık, hilekârlık, beyin yıkama, otoriter liderlik gibi faaliyetlerinden dolayı onları kötü birer oluşum olarak değerlendirmişlerdir. Aslında teolojik tanımlamalarda toplumun çoğunluğunun üyesi olduğu dinin dışında kalan diğer oluşumlar YDH olarak değil kült olarak isimlendirilmiştir. *Kült*, kabul edilmiş Ortodoks dinî gruplardan çıkmış fakat ayrı ibadet ve inanç sistemini benimseyen topluluklara denir.⁸ Yeni dinlere verilen isimlerden biri olan *sekt* ise kelime itibari ile bir topluluğun var olan dinî gelenekten ayrılması ya da ortak inançlara sahip olan taraftarların aynı lidere bağlanmaları anlamına gelir.⁹

Hristiyanlık tarihinde geleneksel inançtan ayrılan ya da onu yeniden yorumlayan oluşumlar vardır. Bu oluşumların doğruluğunu anlamak için geleneksel inanç esaslarıyla ve kutsal kitapla karşılaştırılır. YDH de zaten geleneksellikten uzaklaşma eğiliminde olduğu için kiliselerin tekelciliğini de reddetmiştir. Nihayetinde harekete karşı çıkanların kullandığı kavramlara bakıldığında bu tür organizasyonlar için *mezhep* ve *kült* ifadelerinin daha sık kullanıldığını ve YDH' yi zararlı birer oluşum olarak gördüğünü söyleyebiliriz.¹⁰

Akademik tanımlamalarda ise daha objektif olduğu düşünülen YDH kavramı kullanılmıştır, teolojik tanımlamalardaki gibi taraflı bir kavramlaştırma burada yapılmamıştır. YDH ifadesi daha çok toplumda yaşanan dinden farklılığı öne çıkarmak için kullanılmıştır.¹¹ Akademisyenlerin ve sosyologların ifadelerinde bulunan *yeni* kavramından dolayı *zamana* dayalı yapılmış bir tanımlama diyebiliriz. Çünkü bu hareketlerin çoğu 1950' lerde görülmeye başlamış, 1960' lardan sonra ise daha çok yaygınlık kazanmıştır.¹² Bu tanımlamada ortaya çıkan olgunun olduğu gibi yani objektif, tarafsız ve yansız bir şekilde aktarılmaya çalışıldığını söyleyebiliriz.

---

⁸ Kirman, "Tanım ve Kapsam", 14-16; a.mlf. *Din sosyolojisi terimleri sözlüğü*. (İstanbul : Rağbet Yayınları, 2004).

⁹ Lala, *Dinî-Sosyal Hareketlerin Tahlininde İşlevselci Yaklaşım*, 39.

¹⁰ bk. Özlem Uluç, *Yeni Dini Hareketler* (İstanbul : Yarı Yayınları, 2013), 119-213.

¹¹ Bilgin, *Din ve Toplum*, 210.

¹² Eileen Barker, *New religious movements : a practical introduction* (London : Hmsco Publications, 1992), 145 akt. Kirman, "Tanım ve Kapsam", 17.

1.2. YDH' nin Tipolojisi

Varlıkları eylem şekillerini kültürel hareketleri fiziksel ya da diğer özelliklerine dayanarak tiplere ayırmak için gruplaştırmak için kullanılan tip dizisine *tipoloji* denir. Olguların kategorilere ayrılması onları daha kolay anlaşılır kılmaktadır.¹³ YDH' nin tipolojisi yapılırken bu oluşumların bütün yönleri ile açıklanabileceği anlamına gelmez. Tipolojide bu organizasyonların ideoloji, kurumsallaşma ve liderlik gibi konulardaki farklı görüşlerini bir düzen içerisinde ifade etme yoluna gidilir.¹⁴ Ancak belli ölçülere bağlı sınıflandırma yapmak zor olsa da çeşitli tasniflerde bulunulabilir. Örneğin; toplumda kabul edilen dine aldıkları tavra göre *toplumsal yapıyı reddeden hareketler* ve *toplumsal yapıyla uzlaşan hareketler* olarak ikiye ayrılabilir. YDH' nin kökenlerini esas alan tipolojide ise *Asya, Uzak Doğu kökenli olanlar* ile *Hıristiyanlık kökenli olanlar* olmak üzere iki kategoride değerlendirilir. Ahlaki ve manevi gelişim yöntemlerine bakarak yapılan tipolojiye göre ise *Kişisel gelişimci* veya *Toplumsal dönüşümü amaçlayanlar* olarak kategorize edilebilir. Dünyaya karşı olan tutumlarına bakarak yapılan tipolojilerde ise *Dünyayı reddeden tipler*, *Dünyaya mesafeli duranlar* ve üçüncü olarak da *Dünyayı benimseyen gruplar* şeklinde tasnif yapılabilir. Sınırlılıkları olsa da en yaygın olarak kullanılan tipoloji kökenlerine bakılarak yapılan sınıflandırmadır.¹⁵ Sosyologlar açısından ise YDH irdelenirken halkı etkileme oranları dikkate alınarak incelemeler yapılmalıdır.¹⁶

1.3. YDH' nin Ortaya Çıkışı ve Nedenleri

Kavram olarak 1970' li yıllarda Avrupa'da kullanılmaya başlanan YDH, oluşum olarak daha çok Hristiyan Batı dünyasında çoğunlukla ABD'de ortaya çıkmıştır.¹⁷ Bahsedilen toplumlar eğitim, iş, sığınma ya da daha farklı amaçlarla ülkelerine göç eden insanlarla birlikte yaşamaya başlayınca kendi homojenliklerinden sıyrıldılar.¹⁸ *Colin Slee'* ye göre dinî hareketlerin ortaya çıkışındaki en önemli sebepler kiliselerin beklentilere cevap verememesi, katılımcılarının dinî anlamdaki ihtiyaçlarını karşılayamaması ve üyelerini yeterince bilgilendirememesidir. YDH' nin toplumsal yaşamda hayat bulma

¹³ Cengiz Kanık, “Batı’da Ortaya Çıkan Yeni Dinî Hareketlere Genel Bir Bakış”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 8/17 (2017) 8/17 (ts.), 185.

¹⁴ Uluç, *Yeni Dini Hareketler*, 132.

¹⁵ bk. Kirman, “Tanım ve Kapsam”, 19-22; Bilgin, *Din ve Toplum*, 211.

¹⁶ Lala, *Dinî-Sosyal Hareketlerin Tahliinde İşlevselci Yaklaşım*, 49.

¹⁷ Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 27.

¹⁸ Bilgin, *Din ve Toplum*, 216.

nedenlerinden birisi de geleneksel dindeki katı, dogmatik ve değişmez kuralları esnek bir şekilde okumaya izin vermesi ve yeniden yorumlamayı kabul etmesidir.¹⁹ YDH' nin ortaya çıkış nedenlerini şöyle açıklamak mümkündür:

• Sekülerleşme

Sekülerleşme toplumsal yaşamın geleneksel dinî otoriteden arınıp akıl ve bilim sayesinde bireyin özgür bir yapıya bürünme süreci, seküler ise kişilere ve kurumlara verilen bir sıfattır; sekülerizm ise bütün bunları öngören düşüncenin adıdır.²⁰ Dünyevileşme insanların içindeki inanç boşluğunu dolduramamış ve bireyler yeni dinî arayışlar içine girmişlerdir. Sekülerleşmeyle birlikte din; sanayileşme, eğitim, hukuk, bilim ve teknoloji gibi alanlardan çıkmış değildir, sadece farklı formlara bürünmeye başlamıştır. Hristiyan Batı toplumunda aydınlanmanın neticesinde görülen YDH, sekülerleşmeyle birlikte kendine toplumda hayat bulmuştur. YDH' nin oluşmasında Batı dünyasındaki dinî kurumların baskılarından bunalan bireylerin kurumların bu tutumlarından uzaklaşmak istemelerine sebep olmuştur. Aydınlanma dönemiyle birlikte modernleşme sonucunda insanlar için artık kimin, neye, nasıl inandığı önemsizleşmeye başlamış; dine karşı bir kayıtsızlık ortaya çıkmış, bu boşluk hissi insanları farklı dinî hareketlere yöneltmiştir. YDH, genel olarak bakıldığında çoğunlukla toplumda huzursuzluğun olduğu dönemlerde ortaya çıkmıştır.²¹

• Sübjektivizm

Dine karşı kayıtsız olan bireyler ne istediklerini, neye önem verdiklerini sorgulamaya başlamışlar; neticede kendi öznelliklerini fark etmişlerdir. YDH, bunalıma giren insanlara tam da bu noktada cevap vermiş ve bireyin egosunu tatmin ederek dinin *ben* olarak anlaşılmasını sağlamıştır.²² Müntesiplerine eğer öğretilere uyarlarsa ilahlık makamına ulaşabilecekleri fikri kabul ettirilmeye çalışılmış ve kurtuluşun ancak bu yolla olacağı öğretilmiştir.²³

---

¹⁹ bk. Uluç, *Yeni Dini Hareketler*, 94-124.

²⁰ Bilgin, *Din ve Toplum*, 169.

²¹ Songül Yeşiltepe, “Yeni Dini Hareketler Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme”, (ts.), 70.

²² İsmet Eşmeli - Sena Sultan Topal, “Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching”, *Universal Journal of Theology (Dergi)* VII/2 (2022), 97-98.

²³ bk. Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 31-45.

• Kayıtsızlık

İnsanoğlu modern dűnyada kendini yaşama öylesine kaptırmıştır ki dűnyalık işlerine dalmış, dine karşı duyarsız bir tavır takınmaya başlamıştır. Dine karşı ilgisiz olan bu kişiler boř testiye benzetilir ve bu boř testiye fark eden dinî oluşumlar insanlardaki bu boşluğu doldurmayı kendilerine vazife edinmişlerdir.

• Aşınmışlık

Dini yapılar, aşınmışlıklarından dolayı hızla değişen dűnyaya ayak uyduramamışlar ve bireylerin ihtiyaçlarına karşı kendisini yenileyememesinden dolayı cevap verememiştir. Kiliselerin üyelerini elinde tutmak için gayret göstermemesi, YDH' nin ise tüccar gibi ye avına çıkması onları başarılı kılmıştır. Kilise kendisini yegne ve doğru olarak gördüğü için değişimi reddetmiş, bu tavrı müntesiplerini kaybetmesine neden olmuş, bunun neticesinde farklı dinî oluşumların toplum hayatında yer almasına sebep olmuştur.

• Bireycilik

Bireyselci bir yaklaşım tarzı insanlar tarafından kabul grmştir. Bu düşünce de o kültürün genel hayat anlayışında değişen insan yaklaşımından kaynaklanmaktadır. Özellikle de Batı toplumlarında ferdiyetçilik dikkati çeker şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunun neticesinde din bile bireysel hayatın özel keyfiyet alanına dnşmştir.

• Hazcılık

İnsanların acıdan uzaklaşarak hazza yönelmesi hatta hazzın son şeklini bile deneyimlemek istemesi YDH ' nin ortaya çıkışındaki etkenlerden biridir.²⁴ YDH de insanların hazza ulaşma isteğine ilk etapta farklı cinsel ihtiyaçlarını karşılamakla cevap vermiş, peşinden de uyuşturucu gibi keyif verici maddelerle eşlik etmiştir. YDH' ye katılan insanlar doyum noktasına ulaştıklarında ise hazzın son noktası olarak ölümle

---

²⁴ Eşmeli - Topal, "Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş ğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching", 98.

tanıtırılmış, yani intihara sürüklenmişlerdir. Bazı gençler ise bu intiharı son hazzı tatmak için değil, bir türlü kurtulamadığı YDH' den kaçış olarak gerçekleştirmiştir.²⁵

• Küreselleşme

Teknolojik gelişmelerle birlikte dünyanın küçük bir köy haline gelmesi, zaman ve mekânın önemini ortadan kaldırmış, bununla birlikte insanlar çok rahat iletişim kurabilir hale gelmiştir. Bu değişimden din de nasibini almış YDH' nin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.²⁶ Modern dönemle birlikte kitle iletişim araçlarının ve sosyal medyanın dünyada yaygınlık kazanması, bireylerin hiç duymadığı dinler hakkında bilgi sahibi olmasını ve bu oluşumlara yönelmesini sağlamıştır.²⁷

• Çoğulculuk

Dinî çoğulculuk; kurtuluşun, mutlak hakikat denilen varlığın farklı formları olan diğer tüm dinler aracılığıyla olabileceğini savunan düşünce sisteminin adıdır.²⁸ 1960' lı yıllardan sonra farklı dinlere mensup ülkelerden Avrupa'ya işçi olarak giden insanlar Hristiyan toplumla karşılaşmasından sonra bu kavram kullanılmaya başlamıştır. Farklı dinlere mensup olan bu insanların karşılaşması dinî çoğulculuk kavramının ortaya atılmasına ve YDH' nin hayat bulmasını sağlamıştır.

• Hızlı Değişim

Hızlı değişim eğitim, teknoloji, politika, bilim, ekonomi alanlarında olduğu gibi dinî alanı da etkilemiştir. Dinî alanda meydana gelen hızlı değişim insanları etkilemiş ve inanç bakımından insanlar farklı arayışlar içine girmiştir. Hızlı değişim belli bir dönemi kapsamamaz, değişim her zaman devam edecektir. Örneğin, teknoloji alanında yapılan yenilikler gelecekte belki de bir antika özelliği taşıyacaktır.²⁹

1.4. YDH' nin Temel Karakteristik Özellikleri

Sosyal bir hareket incelenirken hareketin nasıl oluştuğu, lideri, kurumsallaşma süreci, hareketin geçirdiği dönüşümler, bölünüp parçalanması ve farklı yeni hareketlerin oluşumlarına zemin hazırlaması gibi olgulara dikkat etmek gerekir. Din bilimlerine göre

²⁵ bk. Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 32-36.

²⁶ Eşmeli - Topal, “Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching”, 98.

²⁷ Yeşiltepe, “Sosyolojik Bir Değerlendirme”, 71.

²⁸ İsmail Şimşek, *Yeni Başlayanlar İçin Din Felsefesi* (Otto, 2021), 246.

²⁹ Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 37-38.

bir harekete din diyebilmek için inanç esaslarının, ibadetlerinin ve cemaatinin olması beklenir.

YDH' nin en zirvesinde karizmatik bir lider bulunur ve hareket bu liderin etrafında gelişir. Müntesiplerinin kurtuluş reçetesi onun elindedir. Genellikle mevcut dinî yapıya karşıdır, geleneksel dinî yorumları ve uygulamaları kabul etmez, hareketin inanç esaslarını oluşturur. Tanrıdan vahiy aldığından dolayı Mesih olmasa bile peygamber olduğu kabul edilir. Ancak kutsal üstad, Mesih olduğunu iddia ediyorsa eğer grup üyeleri buna inanıp kabul etmek zorundadırlar. Karizmatik lider bu oluşumu idare etmede yeterli olamazsa eğer kendisine yardımcı olan yönetsel bir lider bulunur. Yönetsel liderin görevi grubu örgütlemektir. Karizmatik liderin arka planında grubu yönetir, finansmana bakar ve YDH' nin yapacağı faaliyetleri düzenler. Hatta kutsal üstad ölürse grubu toparlayıp bir arada tutmak, yeni bir isim ve slogan bulmak, yeni faaliyetler düzenlemek de yönetsel liderin görevleri arasındadır. Karizmatik liderler sürekli bir coşku halindedir ve bu nedenle hareketin inanç esasları ve dinî pratikleri değişkenlik gösterebilir, üyeler de bu durumu yadırgamazlar. Ancak kurucu liderin ölümünden sonra yerine gelen lider tarafından hareket kurumsallaşır yani bundan sonra inanç esasları, ibadetleri, grup yönetimi ve üyeler arasındaki ilişkiler kurallara bağlanır. YDH' nin üye sayısı arttıkça imkanlarını değerlendirirler ve hastane, okul gibi kurumlar açarlar. Bu kurumlar aynı zamanda orada çalışan üyelerin geçim kaynağıdır. Grubun düzenini korumak onlara her yönden fayda sağladığı için buna özen gösterirler. Ancak bazen de karizmatik liderin ölümünden sonra grupta bölünme ve parçalanma görülebilir, bölünmenin ardından karizmatik liderin yerine kimin geçeceği tartışmaları yaşanır.³⁰

Karizmatik liderlerin üyelerinin gözünde masumiyetleri vardır. Oysaki birçoğunun sicil kayıtlarına bakıldığında tecavüz, ölümüne sebep olma, vergi kaçakçılığı gibi yüz kızartıcı suçlardan sabıkalarının olduğu görülür. Ancak bu suçlar taraftarlar açısından problem teşkil etmez. Bu durum insanların ne derece bağımlı hale geldiklerini nasıl beyinlerinin yıkandıklarını göstermektedir.³¹

---

³⁰ bk. Bilgin, *Din ve Toplum*, 212-215.

³¹ Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 39.

İnsanların var olan dinden tatmin olamaması ve yeni arayışlar içine girmesi YDH' nin ortaya çıkış sebeplerindedir.³² Üyeler anlam arayışını karizmatik liderin kurtarıcı reçetesinde bulmuşlardır. Gruplarda taraftarlar, kurtuluşun çok zor olduğuna ve ancak YDH' nin kurtuluş reçetesini uygulayanların kurtulacağına inandırılmışlardır. Hatta bu reçetenin içeriğinde terapi, meditasyon ve zihin geliştirme gibi farklı metotlar vardır. Bu yöntemler kullanıldığı müddetçe kişi kurtuluşa erebilecektir aksi halde kurtuluşa eremeyecektir.

Dinî hareketin en önemli öğelerinden birisi de cemaattir. Cemaat grup için en az ibadetler kadar mühimdir. Üyeler birbirleriyle iş birliği halinde olursa uzun vadede dinlerini yaşatabilirler. Bazı kutsal üstadların cemaatlerini oluşturmada farklı taktikleri vardır. Zengin, yüksek statüyle makam ve mevki sahibi kişilere ulaşip onları harekete dahil etmeye çalışırlar, böylece hareket maddi açıdan güçlü olacaktır. Grubun lideri, hareketi zengin insanlarla güçlendirmenin yanı sıra toplum tarafından dışlanmış, yalnızlık ve mahrumiyet içerisinde olan bireylere de ulaşip onlarla da nicelik olarak güçlü olmayı hedefler.³³

YDH' lerde cemaat kavramı çok kullanılmaz, yerine aile kavramı daha çok kullanılır. Batı toplumlarında bireysellik ön planda olduğu için insanlar kendilerini sarıp sarmalayacak samimi ortamlara çok ihtiyaç duymaktadır. Gruplar içinde oluştukları toplumların eksik yönlerini iyi bildiklerinden dolayı bireyleri içlerine çekecek ortamlar hazırlamaktadırlar. Kendi cemaatlerine aile demelerinin sebebi budur. Müntesiplerin içinde buldukları aileyi içten benimsemeleri sağlanır, eğer üye gruptan ayrılacak olursa beyin yıkama ve şartlanmalar sebebiyle çoğu zaman intihar etmektedir.³⁴

YDH' nin genelinde kıyametin yakın zamanda kopacağı beklentisi vardır. Onlara göre dünya yaşam süresini tamamlamak üzeredir. Yerküre ya aşırı ısınan magmanın patlamasıyla yok olacak ya da uzaydan gelen bir saldırı sonucunda yok olacaktır. Hatta bu inançlarından dolayı bazı hareketlerde toplu intihar eylemlerine rastlanmıştır. Örneğin *İnsanların Mabedi (People's Temple)* isimli dinî hareketten 1978 yılında 918 üye kıyamet kopacağı düşüncesinden dolayı topluca intihar etmiştir. Bu konuda daha pek çok örnekler

---

³² Eşmeli - Topal, “Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching”, 100.

³³ Bilgin, *Din ve Toplum*, 214.

³⁴ Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 39-40.

verilebilir. YDH genellikle toplumların buhranlı dönemlerinde ortaya çıktıkları için kıyametin kopacağı ve dünyanın yok olacağı inancına sahiptir.

YDH, yapay birlik (bağdaştırmacı) veya seçmeci yapıdadır. *Senkretizm* yani yapay birlik farklı dinlerden bazı inanç esaslarının alınarak karma bir yapı oluşturulmasıdır. Burada din sınırlaması yoktur. Klasik dinler olabileceği gibi gelişme imkânı bulamadan yok olup gitmiş dinler de olabilir. Seçmece yapıda olmaları yani *eklektizm* ise belli başlı dinlerin inanç sistemlerinden almak suretiyle yeni bir inanç sistemi oluşturmaktır, burada ise din sınırlaması vardır, seçilen dinlerin dışına çıkılmaz.

YDH' nin genel iddiaları arasında yeni bir dünya dinî ve yeni bir düzen kurmak vardır. Bu özellikleri onların siyasi yönde de hedefleri olduklarını göstermektedir. Yine birçok dinî oluşumda aşkın bir varlığın olmadığı, evrende var olan her şeyin tesadüfen kendiliğinden oluştuğu inancı hâkimdir, yani YDH' de genellikle ateizm düşüncesi vardır. Ya da tanrı varsa bile kozmik bir enerjidir. Evren enerjisini alabilen insan tanrı olmaya layıktır. Bununla birlikte ahiret, cennet ya da cehennem gibi inançları yoktur.³⁵

Mesih beklentisi ya da kurtarıcı inancı tarih boyunca çok farklı dinlerde ve kültürlerde görülmüştür. Yeni bir din olarak ortaya atılan YDH' de bu beklenti vardır. Mesih inancı açısından bu hareketler ikiye ayrılır: Birincisi Mesih'in yakın zamanda geleceğini savunanlar, ikincisi de kurucu liderinin kendisini Mesih ilan ettiği hareketlerdir. YDH' deki Mesih beklentisinin olumsuz sonuçlarından birisi üyelerin Mesih olduğu iddiasında bulunan ya da kutsal üstad olarak hareketin başında bulunan kişiye kayıtsız şartsız itaat etmeleridir. Karizmatik liderler Mesih'in yeryüzündeki temsilcisi rolüyle hareket etmektedir. Aynı zamanda güçlerini böylece kanıtlamaktadırlar. Toplumda hâkim olan geleneksel dinî yapıya aykırı olan günah kabul edilen bütün eylemler YDH ve kurtarıcı lider sayesinde normalleştirilmiştir. Kutsal bir davranış olarak kabul edilmiştir. Kısacası kurtarıcı inancı, istismar ve şiddet gibi eylemlere yol açmaktadır.³⁶

---

³⁵ bk. Özkan, “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış sebepleri ve temel Karakteristikleri”, 40-42.

³⁶ bk. Süleyman Turan - Emine Battal, “Yeni Dini Hareketlerde Mehdi ve Mesih İnancı”, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 289-304.

1.4. Türkiye ve Yeni Dinî Hareketler

Türkiye'de varlık gösteren YDH' nin bazı yönlerden benzerlik gösterdikleri dikkati çekmiştir. Öğretilerini herkese değil meyilli olan kişilere açarlar, böylece gizemli bir hâl almış olurlar. Dünyanın sonunun geldiğini söylerler. Mevcut dinî yapının ihtiyaçlara cevap veremediğini bu nedenle farklı dinlerin uzlaşmasıyla çağın sorularına karşı cevap verebilecek bir dinin olması gerektiğini savunurlar. Ülkemizde de varlıklarını hissettiren, farklı kültür ve dinlerden beslenen YDH' yi iki grupta ele almak mümkündür.

1.4.1. Doğu Kökenli Olan YDH

Doğu dinlerinden olan Hinduizm ve Budizm Türkiye'de açıkça propaganda yapmaz. Ancak kendi düşüncelerini ve öğretilerini örtülü olarak halkın içinde yaymaya çalışır. Örneğin İstanbul ve İzmir'de ücretli medyumluk eğitimi verilmesi ya da tarot falına bakma kursu açılması gibi. Aslına bakıldığında Doğu kökenli olmalarına rağmen ülkemize daha çok Batı'dan gelmişlerdir. Taraftarlarını daha çok kurslar, seminerler, toplantılar, farklı yayınlarla ve sosyal medya ya da internet reklamlarıyla toplamaktadırlar. Bu dinî oluşumların mensupları kendilerini toplumumuzda gizlemektedirler. Gizlenme sebeplerinin de müslüman bir toplumda alacakları tepkiler ve yasal bir soruşturma açılmasını istemedikleri için olduğu bilinmektedir.³⁷

1.4.1.1. Reiki

İstanbul ve Ankara'da yaygınlaşan refah seviyesi yüksek sosyete insanların dahil olduğu evrensel yaşam enerjisi anlamına gelen bir harekettir. Dış dünyadan yani yüce katlardan gelen insan vücuduna akan bir enerji olduğuna inanılır. Harekete dahil olanların çoğu yüksek öğrenim görmüş kişilerdir. Reiki' nin, hastalıklara ve olumsuz olan her şeye şifa verdiği kabul edilir. Reiki' yi öğrenen kişiler uygulayabilir ve ücretsizdir. Mensupları din ya da tarikat değiliz deseler bile yüce katlarından gelen enerji Budizm' deki Nirvana'ya veya Hinduizm' deki kurtuluşa benzemektedir. Seansların yapıldığı salonları, ibadet biçimleri, sembolleri, üyeleri ve eğitmenleri, enerjinin vereceği huzur gibi dinamiklere bakıldığında Reiki' yi din olarak değerlendirmek mümkündür. Kısacası Reiki

---

³⁷ bk. Ali İhsan Yitik, "Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği", *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 244-255.

Hint kökenli, Budist öğretileriyle yorumlanmış zaman zaman da Hristiyanlık' tan beslenmiş bir dinî harekettir.³⁸

1.4.1.2. Sahaja Yoga

Ülkemizde *Sağlıklı Yaşam Derneği* adıyla bilinen ve 1970 yılında *Shri Mataji* adında bir kadın tarafından kurulan bir dinî harekettir. Türkiye'de 63 adet Sahaja Yoga toplantı merkezi bulunmaktadır.³⁹ Köken olarak Hinduizm' e dayanır ve kendini gerçekleştirme nihai amaçtır. Mataji' nin yardımıyla kişi içinde bir aydınlanma yaşar. Bu aydınlanma yoga ile gerçekleşir. Aydınlanma gerçekleştiğinde üyeler avuçlarında ve başlarının üstünde soğuk ve hafif bir rüzgâr hissettiklerini dile getirirler. Bu şekilde huzura erdiklerini iddia ederler. Mataji tanrının vücut bulmuş halidir ve hitap ettiği topluluğun önemli dinî şahsiyetlerinin inkarnasyonu olarak orada bulunur. Bunun için karşılarında fotoğrafının bulunması bile yeterlidir. Müridin nihai aydınlanma için kendisini Mataji' ye adanması gerekir. Ayrıca hareket içinde ciddi anlamda para tedavülü vardır. Ülkemizde daha çok manevi yönden arayışta olan kişilerin tercihi olmuştur.

1.4.1.3. Transandantal Meditasyon Tekniği (TM)

Türkiye'de görülen diğer bir hareket Transandantal Meditasyon (TM) tekniğidir. 1957 yılında *Maharashi Mahesh Yogi* tarafından kurulmuştur. Hinduizm kökenli olduğu için Hindu öğretilerini ve tekniklerini kullanır. TM düşünme sürecidir ve sonunda üyeler bilinç kazanırlar. Bilimsel bir teknik olduğunu savunur. İnanç sistemi olmadığı için din olmadığını iddia ederler, bu nedenle herkes öğrenebilir ve herkes öğretebilir. Sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yirmi dakika olarak yapılan zihni bir düşünme hareketidir.⁴⁰

TM taraftarları dünyada beş milyon civarındadır. Ülkemizde de 1966'dan beri faaliyet göstermektedir. Günümüzde İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa ve Eskişehir'de şubeleri vardır ve yılda on- on beş binden fazla kişinin devam ettiği düşünülmektedir. Hareketin ülkemizdeki yöneticileri 1966- 1990 yılları arasında

---

³⁸ bk. Yitik, “Misyonerlik: Türkiye Örneği”, 244-247.

³⁹ “Sahaja Yoga Meditasyon (sahajayoga)”, *Yoga Merkezleri* (Erişim 18 Kasım 2023).

⁴⁰ bk. Uluç, *Yeni Dini Hareketler*, 156-248.

Dr.Mahmut Görkey iken daha sonra yönetimi *Vesile Baruh* ve eşi *Albert Baruh* devralmıştır.⁴¹

1.4.2. Batı Kökenli Olan YDH

Türkiye'de Hristiyanlık' tan ve farklı dinlerden etkilenip İslamiyet' in zamanını doldurduğunu söyleyip yeni dini hareketler başlatanlar vardır. Aynı zamanda batı kökenli YDH' nin de ülkemizde izlerini görmek mümkündür.

1.4.2.1. Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı

İzmir'de *Vedia Bülent Çorak* adında bir kadın tarafından kurulan Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı Hristiyanlıktan ve Yehova Şahitleri' nden etkilenmiştir. İstanbul başta olmak üzere İzmir, Bursa, Antalya, Tekirdağ, Adana, Mersin, İzmit ve Hatay'da on bin civarında üyesi olduğu tahmin edilmektedir.⁴²

Vedia Bülent Çorak Kur'an-ı Kerim' in 1999 yılına kadar geçerli bir kitap olduğunu ve artık hükmünü yitirdiğini iddia etmektedir. Kendisi ilhamlar aldığını söylemiş ve hareketin kutsal kitabı olan *Bilgi Kitabı'* nı ortaya çıkarmıştır. Bilgi kaynağını ise *Alfa Kanalı* olarak açıklar. Vedia Bülent Çorak vahiy alan bir peygamber olduğunu ve kutsal kitabının olduğunu iddia etmekle de kalmaz aynı zamanda bu kitapta *Mevlânâ*, *Yunus Emre* ve *Atatürk* gibi önemli şahsiyetleri kendi hareketine meşruiyet kazandırmak için kullanmış yani suistimal etmiştir. Bu harekette başta İslamiyet olmak üzere diğer bütün dinler küçümsenmiş ve evrensel birleşim üzerinde durulmuştur. Hâlbuki kendi kutsal metinleri olan *Bilgi Kitabı'* nda birçok tutarsız ifadeler bulunmaktadır.⁴³

1.4.2.2. Spiritualistler / Ruhçular

Spiritualistler yani Ruhçular ise Türkiye'de en eski ve en etkin olan dinî harekettir. Hinduizm ya da Budizm'den etkilendiklerine dair bir açıklamaları yoktur. Ancak *Reenkarnasyon* ve *Karma* inancına sahiptirler. Bununla birlikte kahinlik, hipnoz ya da duyular dışında algılama gibi ruhsal konulara önem verirler. *Dr. Bedri Ruhselman* tarafından İstanbul'da *Metapsişik Tetkikler ve İlim derneği* kurulmuştur.⁴⁴

⁴¹ “<https://maharishi.org/>” (Erişim 18 Kasım 2023); akt. Yitik, “Misyonerlik: Türkiye Örneği”, 249-250.

⁴² “Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı (dkb-mevlânâ)”, *Hakkımızda* (Erişim 18 Kasım 2023).

⁴³ bk. Yitik, “Misyonerlik: Türkiye Örneği”, 250-253.

⁴⁴ bk. Yitik, “Misyonerlik: Türkiye Örneği”, 253-255; “İlahi Nizam ve Kâinat (ilahinizamve kainat)”, *Önsöz* (Erişim 19 Kasım 2023).

1.4.2.3. Yehova Şahitleri

Ülkemizde varlığını devam ettiren YDH' den birisi de Yehova Şahitleri' dir. Kurucusu *Charles Taze Russell*' dir. Adventist bir kilisedir. Bu hareket Hz. İsa' nın yeryüzüne geleceğini iddia eden fakat bir türlü tutmayan kehanetleriyle ünlüdür. Russell' dan sonra başkanlığa geçen *Rutherford* bu harekete *Yehova Şahitleri* adını verdi. Bu dini oluşum inandıklarından daha çok inkâr ettikleriyle tanınmıştır. Hristiyanlıktan doğmasına rağmen *Noel* ve *Paskalya*' yı kabul etmezler, ruhbanlık sınıfını yok sayarlar, devletlere ve sınırlara karşıdır. Milli marşı, bayrağı ve askerliği reddederler. Kendi inançlarına uymayan kanunları kabul etmezler hatta bu nedenle haklarında birçok dava açılmış ve mahkemeler sebebiyle de ünlü olmuşlar, kamuoyunda tanınır hale gelmişlerdir. Ülkemizde bile 1950-1986 yılları arasında kırka yakın dava açılmıştır. Tanrının adı onlara göre *Yehova*' dır. Resim ve heykeller kullanmazlar, en önemli ibadetleri kutsal kitabı tebliğ etmektir yani misyonerliktir. Bu yüzden buldukları bölgenin dilini, örf ve adetlerini, kültürünü çok iyi bilirler. Bu da onların başarılı olmalarını sağlamıştır.⁴⁵

---

⁴⁵ bk. Bilgin, *Din ve Toplum*, 228-230.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ DİNİ HAREKETLER VE GENÇLER

2.1. Taraftar Kazanma Yöntemleri

YDH' ye dahil olanlarla ilgili olarak tek tip sosyal profil oluşturmak zordur, ancak bu hareketlere daha çok gençlerin katılım gösterdiği söylenebilir. Gençler bazı durumlarda orta yaşlara geldiklerinde gruplardan ayrılabilirler. Erken yıllarda kurulan dinî hareketlerin üyelerinin arasında az da olsa yaşlı müntesipler de bulunmaktadır. YDH' ye dahil olanlar daha çok iyi eğitim almış bireylerdir. Genellikle toplumun orta ve üst sınıflarına mensupturlar. Cinsiyet oranları konusunda da zaman zaman değişiklik göstermektedirler.⁴⁶

YDH, bireyleri mevcut dinden ayırmak ve üyelerini de ellerinde tutmak için birçok farklı yollara başvurmuşlardır. Grup liderleri toplumda harekete karşı olan tedirginlikleri gidermek ve insanları ikna etmek için farklı taktikler uygulamışlardır. Bu faaliyetlerin başında *misyonerlik faaliyetleri* gelmektedir.⁴⁷ Hıristiyanlığı yaymak için özel olarak yetiştirilen ve diğer toplumlarda bu görevi yerine getiren kişiye *misyoner*, yapılan bu faaliyete *misyonerlik* denilir. Misyonerler gittikleri İslam ülkelerinde hareketlerini yayabilmek için İslam'ı ve kendilerince zayıf buldukları yönlerini öğrenmişler kendilerine taraftar bulabilmek için gayet ılımlı görünmüşlerdir.⁴⁸ Bu kişiler iyi eğitim almış, nazik, kibar, sabırlı bireylerdir. Görevleri sadece harekete taraftar bulmak değil aynı zamanda hareket için finansal destek sağlamaktır.⁴⁹ Hristiyanlık kökenli misyonerlik ya da YDH gençlerin geleneksel kültüre ve kendi toplumsal yapısına yabancılaşmasına sebep olmaktadır.⁵⁰

---

⁴⁶ bk. Lorne L. Dawson, "Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri", çev. Elif Emrahmetoğlu, *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 180-182.

⁴⁷ bk. Süleyman Turan - Sema Nur Uzun, "Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri", *Nedenleriyle Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*, ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar (İstanbul: Okur Akademi, 2018), 211-221.

⁴⁸ bk. Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* II/1 (2002), 1-9.

⁴⁹ bak. Mehmet Aydın, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dini Cereyanlar* (Konya : Nüve Kültür Merkezi, 2010), 71-75; akt. Turan - Uzun, "Taraftar Kazanma Yöntemleri", 215.

⁵⁰ Yitik, "Misyonerlik: Türkiye Örneği", 243.

Gençlerin YDH' ye katılımında sosyal ilişki ağlarının da rolü büyüktür. Hareket mensuplarından gruplara dâhil olma konusunda arkadaş, komşu ya da aile üyeleri, aile arkadaşlıklarının etkili olduğunu söyleyenler olmuştur. Üyeler öncelikle çevrelerine güven verirler, olumlu ilişkiler kurarlar. Olumlu ilişkileri bozmak istemeyen bireylerde taraftarlarla olan uzun süreli arkadaşlığı neticesinde harekete dâhil olurlar.⁵¹

YDH kurucusu olan karizmatik lider, harekete taraftar toplama konusunda kilit noktadadır. Üstadın kendisi ve davranışları mensuplar tarafından büyütülerek anlatıldığı için harekete yeni müntesipler kazandırmada karizmatik lider hayli etkili olmaktadır. Taraftarlar kendisine olağanüstü bir yücelik verildiğini düşündükleri için kutsal üstadı maddi ve manevi olarak rahatlama kapısı, bireysel dönüşümlerini ve hayallerine kavuşmalarını sağlayacak güç olarak görmekte-dirler. Lider bu konumunu sadece gruba üye eklerken değil aynı zamanda var olan üyelerin de ilgisinin devamını sağlamak için kullanmaktadır.

YDH' lerin gençleri harekete dâhil etme, mevcut üyelerin de bağlılıklarını devam ettirmek için kullandığı yöntemlerden birisi de beyin yıkama tekniğidir. Bunun için daha çok eğitim kampları kullanılmıştır. Eğitim kamplarında fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamışlar, aç bırakma gibi insani gereksinimlerden mahrum bırakarak hareketten kopmak isteyen gençleri vazgeçirme çabası içine girmişlerdir. Beyinleri yıkanan bireyler hayatlarında vazgeçemeyecekleri her şeyi terk etmiş olarak harekete dâhil olmuşlar, sonrasında da hırsızlık, cinayet, taciz ve intihar gibi bütün kötü eylemlerin ortasında kalmışlardır.⁵²

Modernleşme ve kentleşmenin sonucu olarak bireyselleşen gençlik yalnızlığa mahkûm edilmiştir. Aile bağlarının kopması ve sosyal ilişkilerin zayıflaması ile insanlarda meydana gelen duygusal açlığı YDH sevgi bombardımanına tutarak doldurmaya çalışmış, gençleri bu şekilde harekete dâhil etmeyi amaçlamıştır. Sevgi bombardımanında kadın üyeler cinsel yönlerini kullanarak erkekleri harekete çekmeye çalışmışlardır, insanlar bu şekilde ısındırılmaya çalışılmıştır. Bu olumsuz yöntemde hem kadınlar istismar edilmiş hem de cinsel yolla bulaşan hastalıklar yayılmıştır.

---

⁵¹ Bilgin, *Din ve Toplum*, 217.

⁵² Turan - Uzun, "Taraftar Kazanma Yöntemleri", 236-237; Eşmeli - Topal, "Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching", 99.

Misyonerlik faaliyetleri arasında yayınlar, kitaplar, gazeteler, dergiler, el ilanları, çeşitli radyo ve TV kanalları da vardır. Ayrıca internet ve sosyal medyayı da aktif olarak kullanmaktadırlar. Çeşitli şekillerde propaganda yapmaktadırlar. YDH dinî yönlerini gizleyerek mutluluk ve huzur arayan, manevî doyuma ulaşamamış bireylere yönelik meditasyon ve terapi yöntemleri ile de misyonerlik faaliyetlerini yürütmektedir.⁵³

2.2. YDH' e Üye Olan Gençlerin Manevi Destek ve Rehberlik Açısından Değerlendirilmesi

Modern dönem olarak nitelendirilen 20. yüzyıl dünya üzerinde toplumsal değişim ve bunalım dönemi olarak kabul görmüştür. Bu dönemde insanlar dinin bu düzene cevap veremediğini düşünmüş ve bunun sonucunda bir anlam arayışına girmiş, manevî boşluğu farklı organizasyonlarla doldurmaya çalışmışlardır. Özellikle de dinin bütünüyle hayattan çıkarılması, kurumlardan arındırılması insanları farklı dinî oluşumlara yöneltmiştir. Modernleşme ve sekülerleşmeyle birlikte yukarıda da açıkladığımız nedenlere bağlı olarak genellikle Batı ülkelerinde görülmekle birlikte Türkiye de bu dinî hareketlerden etkilenmiştir.⁵⁴

YDH' nin ülkemizdeki hedef kitlesi üniversite öğrencisi gençler, genç emekliler, orta yaş üstü ev hanımlarıdır. Genellikle de üniversite mezunu ya da yüksekokul mezunları dahil olmuştur. Ekonomik durumu orta ve üst gelir tabakasına dâhil olan bireylerde bu dinî oluşumlara katılan hedef kitle içinde yer alır. Yine maddi durumu iyi olmayan kişilerden Batı' ya gitmek isteyenlerden de YDH' nin ağlarına takılanlar olmuştur. YDH' nin yayılmasını kolaylaştıran etkenler arasında ise insanın duygusal bir varlık oluşu, kendi faydasına olan şeyleri sorgusuzca kabul etmesi, büyü ve sihir merakı sayılabilir. Modernleşme ve rasyonalizmin insanda yarattığı tatminsizlik duygusu ve bu nedenle farklı yollarla kendini tatmin etmek istemesi, kurumsallaşma nedeniyle İslam dininin insanların ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarını tamamlamada yeterli olamayışı da ülkemizde YDH' nin yayılmasını kolaylaştıran etkenler arasında yer alır. Yine İslam'ın son yıllarda terör ve şiddet olaylarıyla birlikte anılması da dine karşı güvensizlik

---

⁵³ bk. Turan - Uzun, "Taraftar Kazanma Yöntemleri", 225-237; Eşmeli - Topal, "Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching", 100.

⁵⁴ bk. Yeşiltepe, "Sosyolojik Bir Değerlendirme", 66-71.

duygusuna sebep olmuştur. Sanayileşmeyle birlikte kırsaldan şehire göç eden insanlardaki yeni kültürel kimlik arayışları da yayılma sebepleri arasında gösterilebilir.

YDH' ye yetişkinler ve özellikle de gençlerin dahil olmasını manevi açıdan değerlendirecek olursak ilk sırada dinî bilgilerin eksik olmasını ve bu eksikliği farklı şekillerde doldurmak istemelerini sayabiliriz. Yine din kurallarının güncellikten uzak olmasını, dinî söylemlerin hakikat tekerciliğini yaparak sadece kendi doğrularını kabul etmelerini, toplum içinde dinin sorgulanmasına hoş bakılmamasını ve dindeki mutlak otoritenin başkalarına verilmesini söyleyebiliriz. Kur'an-ı Kerim' den bilimsel bilgi çıkarılmaya çalışıldığında belli bir zaman sonra bu bilimsel bilginin yanlışlanmasıyla dinin bizzat kendisi bu işten zarar görmüş olur. Din eğitiminde yüce yaratıcıyı öfkeli bir varlık olarak tanıtmak, korku temelli bir din sunmak da bireyleri dinden soğutmaktadır. Yine İslam Hukukunda kadın ve erkeklerle ilgili farklı hükümlerin bulunmasından dolayı kadının dinde aşağılandığını söyleyenler de vardır. Ayrıca dinin yerine konulmaya çalışılan akıl ve bilim, insanların sorgulamalarına karşı yetersiz kalmıştır. Tüm bu sayılanlar gençleri inançsızlığa ya da inanç boşluğunu farklı yollarla kapatmaya sevk etmiştir.⁵⁵

Modernleşmeyle birlikte insanın yaşam tarzı değişmiş ancak bununla birlikte birçok olumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Örneğin, teknoloji birçok insanın işini kolaylaştırmakla birlikte aynı zamanda insanı yalnızlaştırmıştır. Yukarıda saydığımız nedenlerden dolayı dinden uzaklaşan gençler kendi varlığını ve yaşamı anlamlandırma arayışında olmuş, içinde bulunduğu manevî boşluğu doldurma çabasına girmiştir. Bu sebeple yapaylaşan yaşam tarzı insanın kutsalıyla olan bağını koparmış, günümüz gençleri de kopan bu bağı YDH ile yeniden tesis etmeye çalışmışlardır. YDH' nin de alternatif yaşam sunması ve bunun gençlere cazip gelmesi, ritüellerin gençler tarafından ilgi çekici bulunması ve bu hareketlere internet aracılığıyla kolayca ulaşabilmeleri de üye olmalarında etkili olmuştur.

Kaynağını Hristiyanlıktan alan misyoner hareketler ya da farklı dinlerden kaynaklanan bu yeni oluşumlar kültürümüze karşı da ciddi bir tehlike arz etmektedir.⁵⁶ Aralarında misyoner kökenli hareketler de bulunan bu YDH' ye karşı alınabilecek

---

⁵⁵ bk. İsmail Şimşek, “Modernite ve Ataizm ile Ateizm Arasında Sıkışan Gençliğin İnanç Krizi Sorunu”, (ts.), 2-11.

⁵⁶ bk. Yitik, “Misyonerlik: Türkiye Örneği”, 243-257.

önlemler vardır. Öncelikle insanlara misyonerliğin inanç özgürlüğünden ziyade topluma zarar verici emeller taşıyan bir yapı olduğu anlatılmalıdır. Gençlere İslam'ın barış ve esenlik dini olduğu anlatılmalı, her şeyden önce millî ve manevî değerlerimiz öğretilmelidir. Çocuklar, gençler ve yetişkinler dini doğru söylemlerden öğrenmeli, örgün ve yaygın din eğitimi konusunda hassas olunmalıdır. MEB ve YÖK kendilerine bağlı eğitim - öğretim kurumlarında öğrencileri ve öğretmenleri uyarmalıdır. MEB ve DİB halka yönelik yaygın eğitim hizmetlerinde Kur'an-ı Kerim'in Türkçe çevirisini ve temel dini bilgiler içeren kitapları ücretsiz olarak dağıtmalıdır. Bu konuda halkı bilgilendiren programların sayısı artırılmalıdır. Halka olumlu mesajlar veren millî ve manevî değerlerimize saygılı din adamı tasvirini TV kanallarında ön plana çıkarmak gerekir. Merkezi yurt dışında bulunan paravan kuruluşlarda yabancı dil öğretmeni ya da farklı unvanlarda çalışan misyonerlere karşı da dikkatli olunmalıdır. Yine gençlerin ekonomik sıkıntılar sebebiyle bu faaliyetlere dahil olmaması için gerekli tedbirler alınmalıdır.⁵⁷

YDH' ye karşı başarılı olmanın yolu kültürün güçlendirilmesi ve güncellenmesi, dinî yorumların da günümüz sorularına ve sorunlarına cevap verebilmesi ile olacaktır.⁵⁸ Bununla birlikte YDH' nin gençleri ele geçirme yöntem ve tekniklerinin her birine karşı kurtarıcı önlemler alınması yerinde olacaktır.

---

⁵⁷ bk. Gündüz, "Misyonerlik", 19-21.

⁵⁸ Yitik, "Misyonerlik: Türkiye Örneği", 257.

SONUÇ

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ilk olarak Batı' da görülmeye başlayan YDH ülkemizde de son yıllarda kendini göstermeye başlamıştır. Taraftar kazanmak için yöntem ve faaliyetlerine bakıldığında misyonerliğin onlar için çok önemli olduğunu söylemek gerekir. Yayılmanın misyonerlikle büyük oranda bağlantılı olduğunu fark eden YDH bu göreve seçtiği kişilere özel eğitimler vermektedir. Eğitimden geçenler sonuçta toplumda saygı duyulacak, nazik, efendi, sabırlı, hoşgörülü birey olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetiştirilen kişiler alışveriş merkezlerinde ya da insanların dikkatlerini çekebileceği herhangi bir yerde broşür ya da materyal dağıtarak grubuna müntesip kazandırmaya çalışmaktadır. Sosyal ilişkiler kuramayıp yalnızlaşan bireyler de grup üyeleri arasındaki kenetlenmeden etkilenip harekete dahil olmuşlardır. Karizmatik lidere atfedilen olağanüstü haller de gençler için ilgi çekici olmaktadır. Beyin yıkama teknikleriyle, sevgi bombardımanı, yoga ve meditasyon gibi terapi seçenekleriyle kendine taraftar toplayan YDH' ler sürekliliğini de broşür, basılı materyal ya da internet aracılığıyla devam ettirmektedir. Saydığımız bu yöntemleri kullanırken dinî bakış açılarını gizleyerek insanlara yaklaşmaktadırlar.

Tüm bunlardan sonra gençlerin ve genç yetişkinlerin YDH' in ağlarına takılmaması için önlem alınması gerekliliği de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. İnsanların anlam arayışlarıyla birlikte ortaya çıkan manevi boşluğu doldurmanın yollarını aramak gereklidir. Dinî yorumlar günün şartlarına ve insanların kafalarındaki sorulara cevap verecek şekilde güncellenmelidir. Yüce yaratıcıya iman konusu genç nesillere iyi öğretilmelidir. Dini doğru öğrenme konusundaki eksiklikler giderilmelidir. Dinin insanlardaki ruhsal ve duygusal ihtiyaçları giderebileceği anlatılmalıdır. Dindeki mutlak otorite sahibinin yüce yaratıcı olduğu daha çocuk yaşta iken öğretilmelidir. Dinî kuralları sorgulayan bireylere karşı da onları tatmin edici cevaplar vermelidir. Bu faaliyetlere karşı önlem almada devlet kurumları da üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. MEB akademisyenler vasıtasıyla hizmet içi eğitimlerde öğretmenleri bilgilendirmeli, öğretmenler de öğrencileri bilgilendirmelidir. YÖK, üniversite gençliğini YDH konusunda uyarmalıdır. DİB de yaygın eğitim kurumlarında halkı YDH' nin bireyleri kendine çekme yöntem ve teknikleri konusunda bilgilendirmeler yapmalıdır. TV kanallarında ve radyo gibi iletişim araçlarında dini doğru şekilde anlatan, insanların

gözünde olumlu bir din adamı portresi çizmiş kişilere yer vermek bireylerin din ile bağıını kuvvetlendirmede etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet. *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dini Cereyanlar*. Konya : Nüve Kültür Merkezi, 2010.
- Baloğlu, Adnan Bülent. “Yeni Dini Hareketler ve Şiddet”. *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Barker, Eileen. *New religious movements : a practical introduction*. London : Hmsa Publications, 1992.
- Bilgin, Vejdi. *Din ve Toplum Din Sosyolojisine Giriş*. Beyan Yayınları, 2021.
- Dawson, Lorne L. “Yeni Dini Hareketlerin Katılımcıları ve Nedenleri”. çev. Elif Emirahmetoğlu. *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Eşmeli, İsmet - Topal, Sena Sultan. “Yeni Dini Hareketler ve Kurtuluş Öğretisi = New Religious Movements and Salvation Teaching”. *Universal Journal of Theology (Dergi)* VII/2 (2022), 91-107.
- Gündüz, Şinasi. “Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* II/1 (2002), 1-21.
- Kanık, Cengiz. “Batı’da Ortaya Çıkan Yeni Dinî Hareketlere Genel Bir Bakış”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 8/17 (2017) 8/17* (ts.).
- Kirman, Mehmet Ali. *Din sosyolojisi terimleri sözlüğü*. İstanbul : Rağbet Yayınları, 2004.
- Kirman, Mehmet Ali. “Yeni Dini Hareketler: Tanım ve Kapsam”. *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Lala, Avni. *Dinî-Sosyal Hareketlerin Sosyolojik Tahlilinde İşlevselci Yaklaşım*. Bursa Uludağ Üniversitesi, Thesis, 2010. (TDV İslâm Araştırmaları Merkezi)
- Özkan, A. Rafet. “Yeni Dini Hareketlerin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Temel Karakteristikleri”. *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Şimşek, İsmail. “Modernite ve Ataizm ile Ateizm Arasında Sıkışan Gençliğin İnanç Krizi Sorunu”, 11.
- Şimşek, İsmail. *Yeni Başlayanlar İçin Din Felsefesi*. Otto, 2021.
- Turan, Süleyman. “Yeni Dini Hareketlerle İlgili Türkiye’deki ve Batı’daki Literatür”. *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Turan, Süleyman - Battal, Emine. “Yeni Dini Hareketlerde Mehdi ve Mesih İnancı”. *Nedenleri ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.
- Turan, Süleyman - Uzun, Sema Nur. “Yeni Dini Hareketlerin Taraftar Kazanma Yöntemleri”. *Nedenleriyle Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. 463. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.

Uluç, Özlem. *Yeni Dini Hareketler*. İstanbul : Yarın Yayınları, 2013.

Yeşiltepe, Songül. “Yeni Dini Hareketler Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme”.

Yitik, Ali İhsan. “Yeni Dini Hareketler ve Misyonerlik: Türkiye Örneği”. *Nedenleriyle ve Niçinleriyle Yeni Dini Hareketler*. ed. Süleyman Turan - Faruk Sancar. İstanbul: Okur Akademi, 1. Basım, 2018.

Hakkımızda. “Dünya Kardeşlik Birliği Mevlânâ Yüce Vakfı (dkb-mevlânâ)”. Erişim 18 Kasım 2023. https://dkb-mevlana.org.tr/bk_define.html

“<https://maharishi.org/>”. Erişim 18 Kasım 2023. <https://maharishi.org/>

Önsöz. “İlahi Nizam ve Kâinat (ilahinizamvekainat)”. Erişim 19 Kasım 2023. <http://www.ilahinizamvekainat.com>

Yoga Merkezleri. “Sahaja Yoga Meditasyon (sahajayoga)”. Erişim 18 Kasım 2023. <http://www.sahajayoga.com.tr/yoga-merkezleri/>